

Instytut Pamięci Narodowej - Archiwum

<https://archiwum.ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/174280,Uroczystosc-z-okazji-10-lecia-rozpoczecia-prac-na-warszawskiej-Laczce.html>
02.03.2026, 15:25

Uroczystość z okazji 10-lecia rozpoczęcia prac na warszawskiej „Łączce”

Przed 10 laty rozpoczęły się prace poszukiwawcze na warszawskiej „Łączce”. Z tej okazji 20 listopada 2022 r. w Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL w Warszawie otwarto wystawę pt. „Kwatera Ł - Panteon narodowy pod cmentarnym murem”. Uroczystość rozpoczęła Msza Święta odprawiona w murach X Pawilonu dawnego więzienia, w którym więzieni i mordowani byli żołnierza podziemia niepodległościowego.

W wygłoszonej homilii Ks. Tomasz Trzaska kapelan Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL nawiązał do uroczystości Chrystusa Króla, obchodzonej tego dnia w Kościele Katolickim. Mówił o Chrystusie Zbawicielu, który jako król umarł za nas, dla naszego ratunku i o tajemnicy nieprawości, która przenikała „proces i wyrok” Jezusa. Powiedział, że warto zadać sobie pytania: „Czy chcę uszanować ofiarę Chrystusa, który umarł dla mojego zbawienia i czy chcę uszanować ofiarę naszych bohaterów, którzy umarli, abym pięknie żył”.

Prof. Krzysztof Szwagrzyk, wiceprezes IPN i dyrektor Biura Poszukiwań i Identyfikacji otwierając wystawę zaprosił wszystkich do jej obejrzenia: „Przez ponad 40 lat to oprawcy byli tymi, którzy wydawali się zwycięzcami. Ofiary zawożono na „Łączkę” pod cmentarnym murem, w tajemnicy grzebano, ich nazwisk nie udokumentowano w księdze cmentarnej, nie postawiono żadnego krzyża, żadnego znaku. Wyznaczono tam potem drogę asfaltową, a jeszcze w latach 80. pogrzebano ponad 300 ludzi zasłużonych dla władzy ludowej. Wydawałoby się, że w tej sprawie zrobiono wszystko i że oprawcy, mordercy, kaci zwyciężyli. Stało się jednak inaczej – zwyciężyła prawda. Po wielu latach podjęto prace ekshumacyjne na „Łączce”, od których minęło 10 lat. 10 lat temu rozpoczęte zostały działania, które doprowadziły do tego, że szczątki naszych bohaterów zostały odnalezione tam, pod cmentarnym murem. Wystawa, która stoi tutaj, na terenie więzienia na Rakowieckiej, w miejscu, gdzie wykonywano egzekucje, tuż obok muru, gdzie ginęli nasi bohaterowie ukazuje zdjęcia z działań już historycznych, pokazujące prace specjalistów, wolontariuszy, czas, który jest już za nami, czas historyczny, ważny, który zmienił na pewno Polskę, a jak zmienił nas, to jak powiedział ks. Tomasz Trzaska – odpowiedzmy sobie sami. Chciałbym wszystkich Państwa zaprosić, żeby przyszli tutaj i zobaczyli ją w tym szczególnym czasie i miejscu.”

W budynku Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów PRL-u odbyła się także debata: „Co zmieniły w Polsce poszukiwania na Łączce?”. Głos zabrali w niej prof. Krzysztof Szwagrzyk,

red. Tadeusz Płużański (Fundacja Łączka) i Krzysztof Bukowski, syn por. Edmunda Bukowskiego, żołnierza obwodu wileńskiego AK, którego szczątki odnaleziono w Kwaterze Ł.

Pan Krzysztof Bukowski przyznał, że prace na „Łączce” okazały się zwycięstwem. Oceniał, że ściągnęły one zasłonę niewiedzy z tych, których dziś nazywamy Żołnierzami Wyklętymi i że można było pokazać ludziom szczątki odnalezionych bohaterów, którzy mieli na zawsze pozostać zapomniani.

Tadeusz Płużański przypomniał, że 10 lat temu przeszkodą był opór władz, w tym władz kraju i miasta Stołecznego Warszawy przed prowadzeniem badań na „Łączce”.

Prof. Szwagrzyk mówił, że wraz z ekipą wrocławską przed rozpoczęciem prac na „Łączce” nie miał do kogo zwrócić się o pomoc w pracach. Żadne środowiska archeologiczne czy historyczne nie były zainteresowane tymi pracami. Opowiedział też sytuację, jaka zaistniała przed rozpoczęciem, gdy ponieważ dziennikarka jednej z ważnych w kraju gazet wypytywała o szczegóły i chciała ukazać w złym świetle plan przeprowadzenia prac i przyznała, że musi opublikować swój artykuł „zanim przyjdziecie na Łączkę i zaczniecie rozwalać pomniki”. Mówił o tym, jak wyglądały dni prac na „Łączce”, kto pojawiał się w miejscu prac, że przychodziło tam wiele rodzin zamordowanych przez komunistów ofiar.

Podczas debaty poruszono problemy towarzyszące sprawie „Łączki”, m.in. sprawę godnego pochowania wszystkich szczątków w Narodowym Panteonie Żołnierzy Wyklętych na Łączce.

Spotkanie zakończyło się wspólną modlitwą na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach.

Ewa Tylus/BPiI IPN